

Urząd Statystyczny w Katowicach

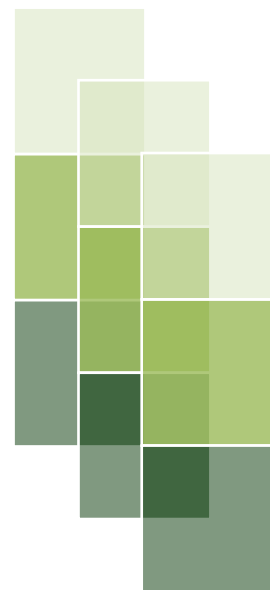
ul. Owocowa 3, 40 – 158 Katowice
e-mail: SekretariatUsKce@stat.gov.pl tel.: 32 779 12 00 fax: 32 779 13 00, 258 51 55

■ OPRACOWANIA SYGNALNE

Użytkowanie gruntów i produkcja ziemiopłodów rolnych w województwie śląskim w 2011 r.

Katowice, maj 2012 r.

Źródłem danych są:

1. Wyniki badań reprezentacyjnych w gospodarstwach indywidualnych:
 - użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich;
 - plonów i zbiorów zbóż;
 - plonów i zbiorów niektórych ziemiopłodów rolnych.
2. Wyniki sprawozdawczości z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i pozostałych.
3. Oceny i ekspertyzy rzeczoznawców do spraw produkcji roślinnej szczebla gminnego i wojewódzkiego.

Informacje prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa rolnego.

Dane za 2011 r. mają charakter nieostateczny.

WAŻNIEJSZE DEFINICJE I POJĘCIA

Powierzchnia gruntów ogółem oznacza łączną powierzchnię użytków rolnych, lasów i gruntów leśnych oraz pozostałych gruntów niezależnie od tytułu władania – własnych, dzierżawionych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowanych z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel, itp.), wspólnych w części przypadających użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych.

Użytki rolne ogółem to powierzchnia:

- *użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej* (użytki rolne utrzymywane zgodnie z normami, spełniające wymogi Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie minimalnych norm z dnia 11.03.2010 r. (Dz. U. z 2010 r., nr 39, poz. 211). W ich skład wchodzi: powierzchnia pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe,
- *użytków rolnych pozostałych*, tj. użytków rolnych nie użytkowanych i nie utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej. Użytki te uprzednio były użytkowane jako tereny rolnicze, a obecnie ze względów ekonomicznych, społecznych i innych niewykorzystywane już rolniczo, ale w razie zmiany decyzji mogą zostać przywrócone do produkcji rolnej przy wykorzystaniu zasobów dostępnych w gospodarstwie rolnym.

Powierzchnia pod zasiewami to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone). Dane za 2010 i 2011 r. zaprezentowane na tle lat poprzednich nie są w pełni porównywalne.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymywane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkółek (sady), szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Nie zalicza się tutaj powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Powierzchnia łąk trwałych to grunty pokryte trwale trawami (5 lat lub więcej), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin.

Powierzchnia pastwisk trwałych to grunty pokryte trwale trawami (5 lat lub więcej), które z zasady nie są koszone lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin.

Do **lasów i gruntów leśnych** zalicza się powierzchnię pokrytą roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona) lub powierzchnię przejściowo jej pozbawioną (powierzchnia nie zalesiona) oraz grunty związane z gospodarką leśną. Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego (niehandlowe), a także powierzchnię drzew i krzewów szybkorosnących prowadzonych na użytkach rolnych.

Do **powierzchni pozostałych gruntów** wchodzących w skład gospodarstwa wlicza się grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnię wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnię porośniętą wikliną w stanie naturalnym, powierzchnię terenów bagiennych, powierzchnię innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych) oraz powierzchnię przeznaczoną dla rekreacji. Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych nie użytkowanych rolniczo, jeżeli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego, np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

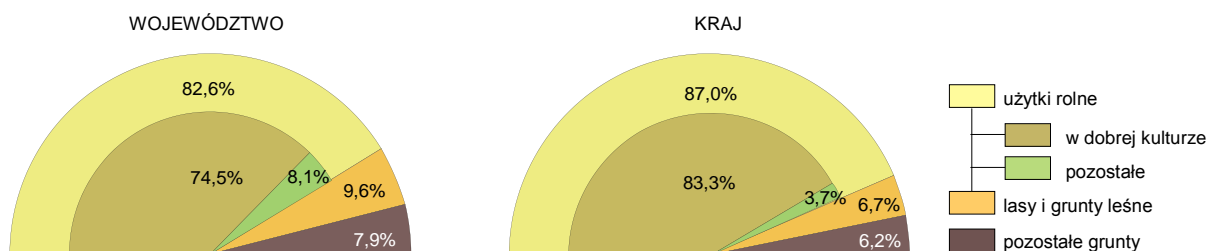

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH

Ogólna powierzchnia **gruntów użytkowanych w gospodarstwach rolnych** w województwie śląskim w czerwcu 2011 r. wyniosła 540,6 tys. ha i zmniejszyła się w porównaniu z 2010 r. o 1,7%. Powierzchnia ta stanowiła 3,0% powierzchni gruntów gospodarstw rolnych w kraju. W użytkowaniu gospodarstw sektora prywatnego znajdowało się 98,8% gruntów, w tym gospodarstw indywidualnych 94,1% ogólnej powierzchni gruntów użytkowanych przez gospodarstwa rolne w województwie.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2011 R.

Stan w czerwcu

W ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych 82,6% stanowiły **użytki rolne** (w kraju 87,0%) i w zdecydowanej większości (99,1%) grunty te należały do sektora prywatnego. W porównaniu z poprzednim rokiem powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych zmniejszyła się o 8,3 tys. ha, tj. o 1,8%.

Powierzchnia **użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej** wyniosła 402,7 tys. ha i stanowiła 90,2% ogólnej powierzchni użytków rolnych, wobec 95,7% w kraju. W porównaniu z poprzednim rokiem odsetek ten był większy o 5,3 pkt proc. Zmniejszył się tym samym – w ogólnej powierzchni użytków rolnych – udział powierzchni **użytków rolnych pozostałych** (czyli użytków rolnych nie użytkowanych i nie utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej) z 15,1% w 2010 r. do 9,8% w 2011 r. Pomimo zmniejszenia powierzchni pozostałych użytków rolnych w porównaniu z ub. r., grunty te w 2011 r. stanowiły 6,6% pozostałych użytków rolnych w kraju.

Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych

LATA	Powierzchnia gruntów ogółem	Użytki rolne						Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		ogółem	w dobrej kulturze rolnej				pozostałe		
			razem	w tym					
				pod zasiewami	grunty ugorowane	łąki trwałe			
w tys. ha									

OGÓŁEM

2010 ^a	549728	454596	385936	272296	17279	80033	10194	68660	54170	40961
2011.....	540553	446276	402686	279668	24242	79952	12326	43590	51743	42534

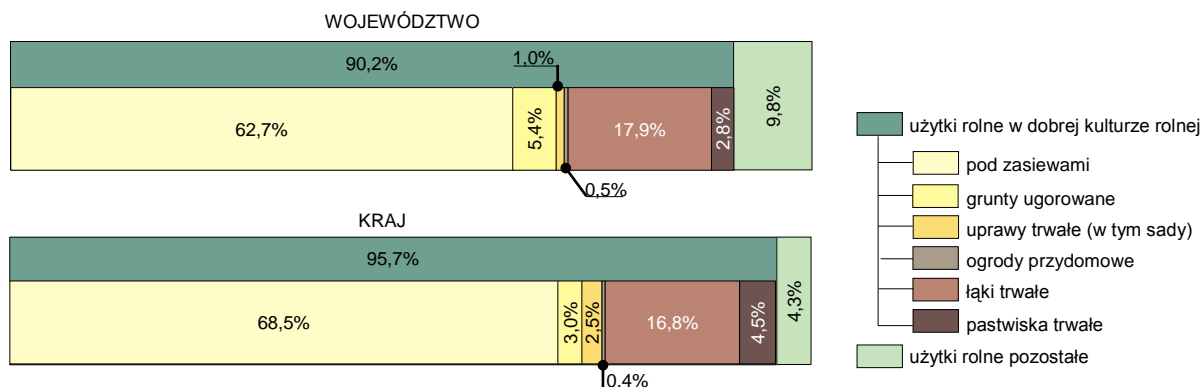
w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE

2010 ^a	514083	425800	359297	248777	17020	78583	9153	66503	52287	35995
2011.....	508784	418788	376918	257602	23351	78413	11497	41870	50953	39043

^a Dane na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego.

STRUKTURA POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2011 R.

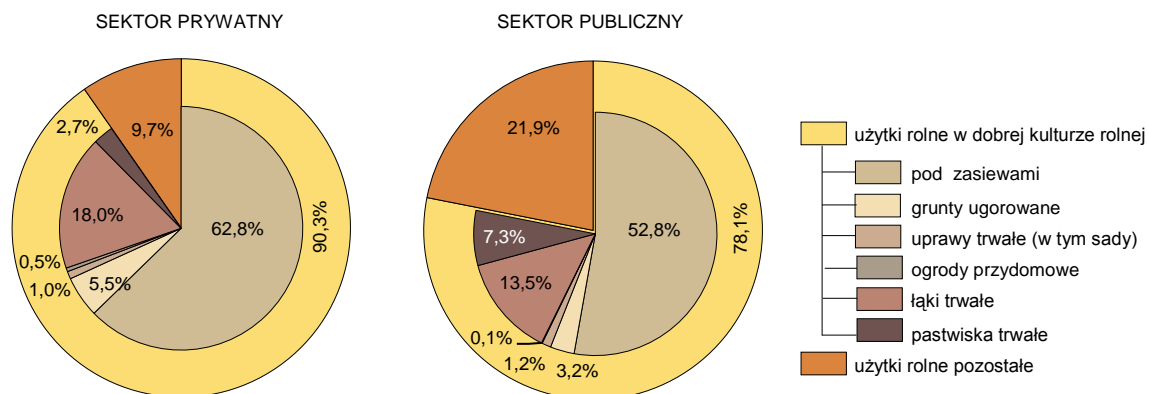
Stan w czerwcu

Powierzchnia **pod zasiewami** wyniosła 279,7 tys. ha i była większa o 2,7% w porównaniu z danymi z 2010 r. Udział powierzchni pod zasiewami w ogólnej powierzchni użytków rolnych wyniósł 62,7%. Powierzchnia pod zasiewami województwa śląskiego w porównaniu z powierzchnią innych województw była najmniejsza, a jej udział w powierzchni kraju pod zasiewami wyniósł 2,6%.

STRUKTURA POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI W 2011 R.

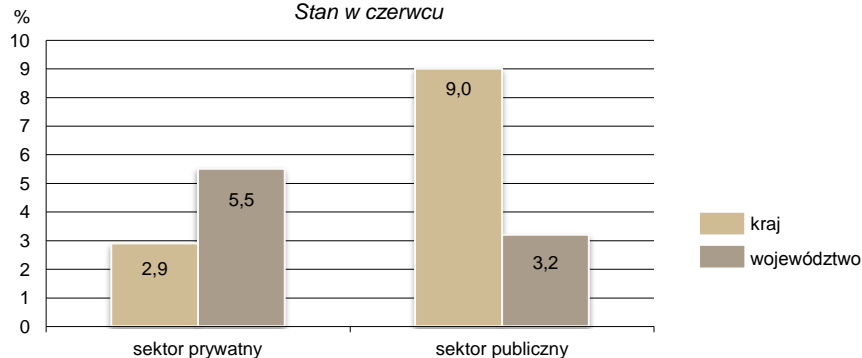
Stan w czerwcu

Powierzchnia **gruntów ugorowanych** będących w dobrej kulturze rolnej w gospodarstwach rolnych w 2011 r. wyniosła 24,2 tys. ha i stanowiła 5,2% gruntów ugorowanych w kraju. W gospodarstwach rolnych udział gruntów ugorowanych w ogólnej powierzchni użytków rolnych wyniósł 5,4% i był wyższy w stosunku do ub. r. o 1,6 pkt proc.

UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW UGOROWANYCH W OGÓLNEJ POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH W 2011 R.

Stan w czerwcu

W gospodarstwach rolnych udział powierzchni **lasów i gruntów leśnych** oraz **pozostałych gruntów** w ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych wyniósł odpowiednio: 9,6% i 7,9%, wobec 9,9% i 7,5% w 2010 r. W porównaniu z danymi dla kraju udziały te były wyższe odpowiednio o: 2,9 i 1,7 pkt proc.

POWIERZCHNIA ZASIEWÓW

Ogólna powierzchnia zasiewów w województwie śląskim w 2011 r. wyniosła 279,7 tys. ha. W ogólnej powierzchni zasiewów najczęściej (80,7%) uprawiano zbóż ogółem, tj. zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi łącznie z kukurydzą na ziarno, gryką, prosem i pozostałymi zbożowymi. Zboża te zajmowały powierzchnię 225,8 tys. ha, tj. o 9,6 tys. ha więcej od ubiegłorocznej. W strukturze powierzchni zasiewów w porównaniu z ub. r. odnotowano wzrost udziału powierzchni upraw m.in. zbóż i roślin pastewnych odpowiednio o: 1,3 i 0,7 pkt proc., obniżył się m.in. udział powierzchni upraw roślin przemysłowych – o 1,9 pkt proc.

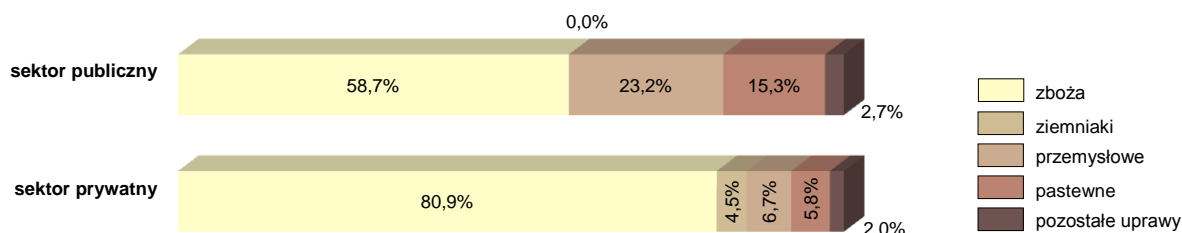
Powierzchnia zasiewów według ważniejszych grup upraw rolnych

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009	2010 ^{ab}	2011 ^b		
	w hektarach				w odsetkach	2010 = 100	
O G Ó Ł E M	291152	291334	294956	272296	279668	100,0	102,7
Zboża	218168	222932	226755	216239	225813	80,7	104,4
w tym:							
pszenica	58350	62665	66931	66245	69781	25,0	105,3
żyto	27779	33742	32487	30093	28239	10,1	93,8
jęczmień	41580	36492	38224	31804	31225	11,2	98,2
owies	15052	11592	12739	14277	17445	6,2	122,2
pszenżyto	29405	33846	34746	33104	35778	12,8	108,1
mieszanki zbożowe	33330	29220	26632	22641	26779	9,6	118,3
kukurydza na ziarno	11715	14495	13610	14901	14075	5,0	94,5
Ziemniaki	16895 ^c	14909 ^c	13817 ^c	12063	12546	4,5	104,0
Przemysłowe ^c	23013	20426	21372	23589	19073	6,8	80,9
w tym:							
buraki cukrowe	1984	1469	1367	1687	2162	0,8	128,2
rzepak i rzepik	20066	18192	19435	20715	16001	5,7	77,2
Pastewne ^d	18374	21601	21253	14047	16526	5,9	117,6
Pozostałe uprawy ^e	14702	11466	11759	6358	5710	2,0	89,8

a Dane na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego. **b** Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). **c** Łącznie z powierzchnią upraw w ogrodach przydomowych. **d** Łącznie z uprawą maku, słonecznika, soi, gorzycy, lnu, konopi, tytoniu, chmielu i cykorii. **e** Okopowe pastewne, strączkowe pastewne na zielonkę, motylkowe na zielonkę, trawy polowe na zielonkę, inne pastewne na zielonkę, pastwiska polowe na zielonkę i kukurydza na zielonkę. **f** Strączkowe na nasiona, mieszanki zbożowo-strączkowe, warzywa, truskawki, do 2009 r. uprawy na nawozy zielone, wysadki okopowych oraz inne, np. ziola.

STRUKTURA POWIERZCHNI ZASIEWÓW WAŻNIEJSZYCH GRUP UPRAW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI W 2011 R.

Stan w czerwcu

PRODUKCJA GŁÓWNYCH ZIEMIOPLÓDÓW ROLNYCH I OGRODNICZYCH

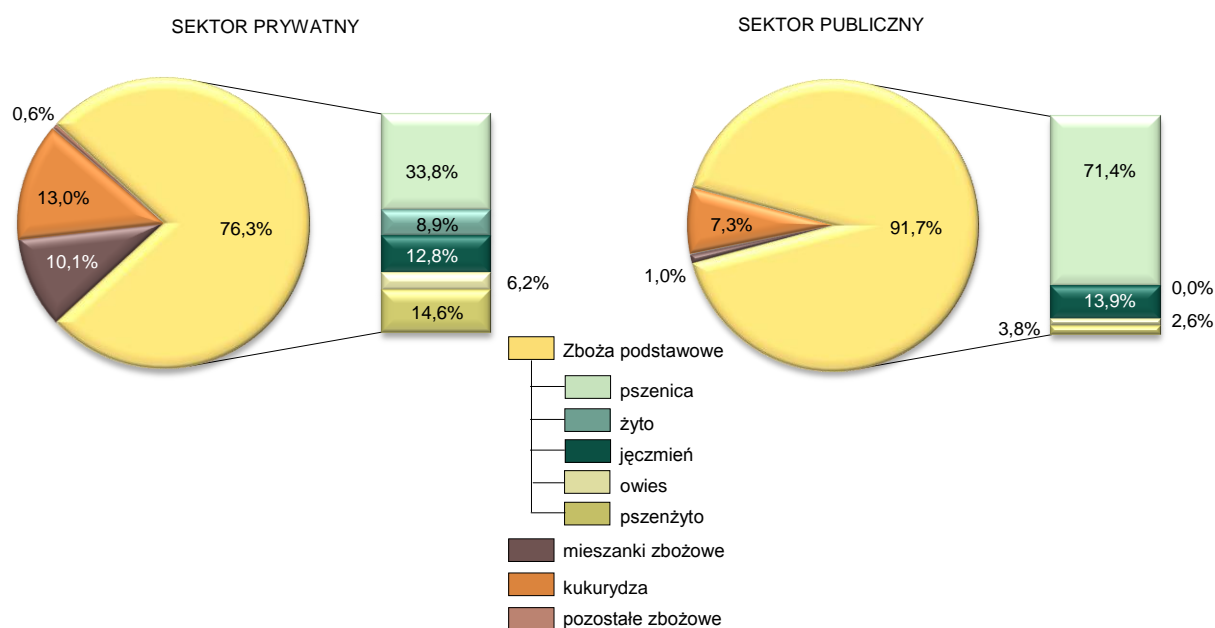
W województwie śląskim w 2011 r. zebrano 860,7 tys. t **zbóż ogółem**, co stanowiło 3,2% zbiorów krajowych. W porównaniu z poprzednim rokiem zbiory te były większe o 166,2 tys. t, tj. o 23,9%, co było wynikiem wyższego plonowania (o 18,7%) oraz zwiększenia powierzchni uprawy (o 4,4%). Wzrost produkcji oraz plonowania dotyczył prawie wszystkich gatunków zbóż. Największy wzrost produkcji zanotowano w uprawie owsa – o 42,0% i mieszanek zbożowych – o 40,6%, dla których areał uprawy zwiększył się odpowiednio o: 22,2% i 18,3%, a plonowanie o: 16,3% i 18,8%. Wśród ważniejszych gatunków zbóż największy wzrost wydajności z 1 ha wystąpił w uprawie kukurydzy – o 31,9% i jęczmienia – o 23,9%, a najmniejszy w uprawie pszenżyta – o 11,9%.

Plonowanie **zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi**, które w województwie śląskim wyniosło 35,6 dt/ha, było wyższe o 17,9% od ubiegłorocznego i o 8,2% od średniego plonu w kraju.

Plony ważniejszych gatunków zbóż

ZBOŻA	2007	2008	2009	2010	2011	
	w dt / ha					2010 = 100
O G Ó Ł E M	34,8	37,4	34,9	32,1	38,1	118,7
Pszenica ozima	40,5	43,1	39,4	37,6	44,2	117,6
Pszenica jara	32,0	32,2	30,5	28,1	33,7	119,9
Żyto	26,6	28,3	26,5	23,5	26,9	114,5
Jęczmień ozimy	38,1	40,0	36,4	33,8	39,8	117,8
Jęczmień jary.....	30,4	32,7	30,2	26,9	34,1	126,8
Owies	28,8	29,7	29,0	26,3	30,6	116,3
Pszenżyto ozime.....	34,2	36,1	33,3	31,8	35,3	111,0
Pszenżyto jare	27,3	28,8	28,3	26,6	29,9	112,4
Mieszanki zbożowe ozime	29,7	31,4	30,1	29,5	31,1	105,4
Mieszanki zbożowe jare.....	30,8	31,6	30,0	26,7	32,4	121,3
Kukurydza na ziarno	72,1	75,6	73,5	59,9	79,0	131,9

STRUKTURA ZBIORÓW ZBÓŻ WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI W 2011 R.

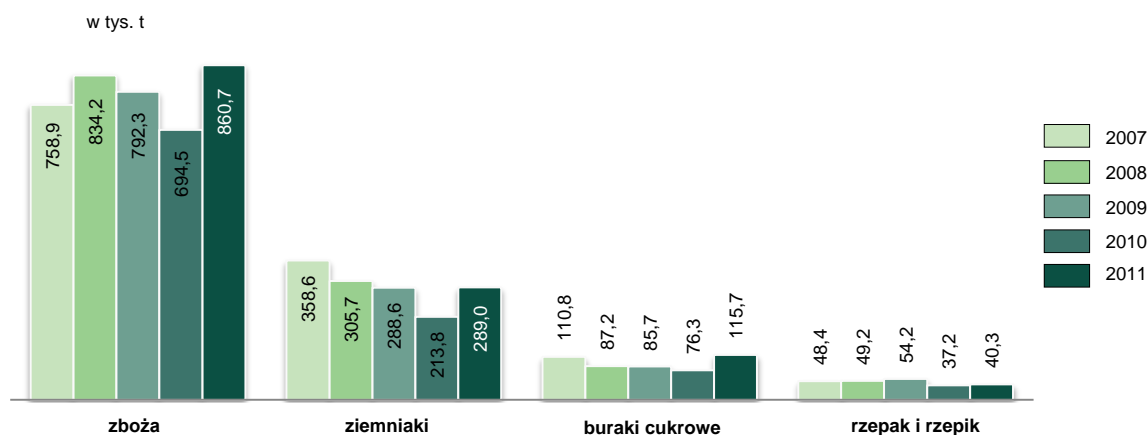

Zbiory roślin **strączkowych jadalnych**, których wysokość oceniono na poziomie 1,2 tys. t., były niższe niż przed rokiem o 11,5%. Spadek ten przy nieznacznie wyższym plonowaniu (o 1,7%), spowodowany był głównie mniejszą powierzchnią uprawy (o 12,9%).

Zbiory **ziemniaków**, łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych wyniosły 289,0 tys. t i były wyższe o 75,2 tys. t, tj. o 35,2% niż przed rokiem. Wyższa produkcja była wynikiem nieznacznego (o 4,0%) zwiększenia powierzchni uprawy oraz zdecydowanie wyższych (o 30,2%) plonów w porównaniu z poprzednim rokiem. Plonowanie ziemniaków w województwie śląskim wyniosło 224 dt/ha i było niższe o 2,6% od średniej krajowej wydajności z 1 ha dla tego gatunku.

W grupie upraw **przemysłowych** przy wzroście plonowania większości gatunków, dla niektórych zanotowano spadek powierzchni uprawy, a wśród ważniejszych gatunków w tej grupie, powierzchnia m.in. uprawy rzepaku i rzepiku w porównaniu z 2010 r. obniżyła się o 22,8%. Pomimo mniejszej powierzchni uprawy produkcja rzepaku i rzepiku była nieznacznie wyższa od ubiegłorocznej, głównie w wyniku wyższego plonowania, które osiągnęło poziom 25,2 dt/ha. Wydajność rzepaku i rzepiku z 1 ha była wyższa od przeciętnej krajowej o 12,5%. W 2011 r. zebrano 115,7 tys. t buraków cukrowych. Powierzchnia ich uprawy zwiększyła się w porównaniu z ub. r. o 28,2% i wyniosła nieco ponad 2 tys. ha. Większa od ubiegłorocznej była także wydajność z 1 ha (o 18,4%), co w konsekwencji dało wyższe zbiory (o 51,6%).

ZBIORY WAŻNIEJSZYCH UPRAW ROLNYCH

Ogólna **powierzchnia paszowa** (uprawy pastewne uprawiane w plonie głównym oraz trwałe użytki zielone, tj. łąki i pastwiska) w 2011 r. wyniosła 108,8 tys. ha i w porównaniu z ub. r. była wyższa o 4,5 tys. ha, tj. o 4,3%. W ogólnej powierzchni użytków rolnych powierzchnia ta stanowiła 24,4% wobec 22,9% w roku poprzednim. Zwiększył się zarówno areal uprawy trwałych użytków zielonych, jak i polowych upraw pastewnych przeznaczonych na paszę odpowiednio o: 2,3% i 17,6%.

Powierzchnia paszowa

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009	2010	2011	
					2010 = 100	
O G Ó Ł E M w ha	121909	115996	120174	104274	108804	104,3
z tego:						
Trwałe użytki zielone.....	103535	94395	98921	90227	92278	102,3
Polowe uprawy pastewne	18374	21601	21253	14047	16526	117,6
w tym kukurydza na zielonkę	7772	7389	7624	7800	10060	129,0
w % ogólnej powierzchni zasiewów	6,4	7,4	7,2	5,2	5,9	x

W grupie **polowych upraw pastewnych użytkowanych na paszę** w relacji do ub. r. nastąpił wzrost powierzchni uprawy kukurydzy oraz roślin motylkowych drobnonasiennych i innych pastewnych łącznie z trawami i pastwiskami polowymi na zielonkę odpowiednio o: 29,0% i 7,2%, co głównie wpłynęło na wyższe zbiory zielonki. Obniżyła się natomiast w porównaniu z 2010 r. powierzchnia uprawy roślin okopowych pastewnych

i strączkowych pastewnych na zielonkę; w grupach tych upraw zanotowano niższe zbiory. Po przeliczeniu na siano zbiory z **trwałych użytków zielonych** wyniosły 426,6 tys. t i były nieznacznie mniejsze od ubiegłorocznych. Na zmniejszenie zbiorów siana z trwałych użytków zielonych wpłynęły mniejsze zbiory z łąk trwałych, co przy powierzchni na poziomie ub. r. było wynikiem mniejszego plonowania (o 2,4%). Większa powierzchnia (o 20,9%) pastwisk trwałych była główną przyczyną zwiększenia zbiorów zielonki (o 14,3%).

Zbiory niektórych roślin pastewnych na paszę

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009	2010	2011	
	w tys. t					2010 = 100
Okopowe pastewne	34,3	34,9	30,4	29,6	26,1	88,4
Strączkowe pastewne	3,1	4,4	2,8	10,0	8,6	85,7
Motylkowe drobnonasienne ^a	233,3	338,3	354,3	145,1	152,4	105,0
Kukurydza na zielonkę	441,2	378,1	390,1	349,7	623,7	178,4
Trwałe użytki zielone ^b	499,9	455,8	468,6	431,1	426,6	99,0
Łąki trwałe	435,7	393,6	402,2	392,4	382,3	97,4
Pastwiska trwałe	64,2	62,2	66,4	38,8	44,3	114,3

a Łącznie z trawami i pastwiskami połowymi. **b** W przeliczeniu na siano.

W produkcji **upraw ogrodniczych** zebrano 85,1 tys. t warzyw gruntowych (łącznie z warzywami z ogrodów przydomowych), tj. o 11,9 tys. t, więcej niż w roku poprzednim (o 16,2%). Wzrost produkcji dotyczył wszystkich ważniejszych gatunków. Większe niż w roku ubiegłym zbiory warzyw były wynikiem zwiększenia powierzchni uprawy i przeciętnej wydajności z 1 ha większości gatunków. Wśród wszystkich gatunków warzyw najwięcej zebrano marchwi jadalnej – 32,1 tys. t i kapusty – 18,5 tys. t. Plonowanie warzyw dla większości gatunków było wyższe od ubiegłorocznego, a największy wzrost zanotowano w uprawie cebuli, ogórków, kapusty i pomidorów. Plonowanie na poziomie roku ubiegłego lub nieznacznie niższe wystąpiło w uprawie m.in. buraków ćwikłowych i marchwi jadalnej.

Zbiory owoców z drzew i krzewów owocowych oraz plantacji jagodowych w 2011 r. wyniosły 33,3 tys. t, tj. o 21,7% więcej od zbiorów ubiegłorocznych. Wśród ważniejszych gatunków drzew owocowych ich przeciętna wydajność z 1 ha powierzchni, z wyjątkiem śliw, była wyższa lub pozostała na poziomie roku poprzedniego, dlatego też pomimo zmniejszenia powierzchni uprawy wszystkich gatunków drzew owocowych, zbiory z drzew (z wyjątkiem śliw i czereśni) były wyższe. Łącznie owoców z drzew zebrano o 23,1% więcej niż w roku ubiegłym. Produkcja owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych także była wyższa od ubiegłorocznej (o 15,0%) i dla wszystkich gatunków zanotowano jej wzrost. Wynikało to ze zwiększenia dla większości gatunków wysokości plonowania oraz powierzchni uprawy. Mniejsza od ubiegłorocznej była jedynie powierzchnia uprawy truskawek i poziomek gruntowych (o 7,8%), jednak znacznie wyższe plony wpłynęły na wzrost produkcji tego gatunku (o 13,2%).

PRZEBIEG WARUNKÓW AGROMETEOROLOGICZNYCH

- Warunki pogodowe jakie wystąpiły w końcu sierpnia i we wrześniu 2010 r., a szczególnie niskie temperatury i intensywne opady deszczu połączone z burzami i gradobiciami, spowodowały, że siewy ozimin były bardzo utrudnione i opóźnione.
- Ciepły i raczej suchy październik 2010 r. sprzyjał dokończeniu opóźnionych siewów zbóż i korzystnie wpłynął na wschody ozimin. Pierwsze przymrozki wystąpiły w drugiej dekadzie października. Nie spowodowało to jednak przerwania vegetacji roślin, temperatury w ciągu dnia były nadal wysokie.
- Pierwsze dwie dekady listopada 2010 r. były także ciepłe, z niewielką ilością opadów i bez przymrozków, co korzystnie wpłynęło na stan ozimin. Dopiero pod koniec miesiąca wystąpiły przymrozki, a w ostatnich dniach listopada także opady śniegu tworząc na polach kilkunastocentymetrową okrywę. Temperatura w dzień kształtowała się w okolicach 0°C, a w nocy spadała do minus 10°C i vegetacja roślin została przerwana.
- Duże spadki temperatur w styczniu i lutym 2011 r. oraz brak okrywy śnieżnej sprawiły, że oziminy przezimowały słabo.

- Na początku drugiej dekady marca nastąpiło ocieplenie do 5 – 10⁰C, a w końcu miesiąca temperatura wzrosła do 15⁰C. Opady deszczu w ciągu całego miesiąca były niewielkie. W połowie miesiąca po zimowej przerwie wegetacja roślin została wznowiona.
- Warunki pogodowe jakie panowały w kwietniu sprzyjały szybkiemu i sprawnemu wykonaniu siewów, zabiegów pielęgnacyjnych i nawożenia. Zimowe zapasy wilgoci były duże, a opady w ciągu całego miesiąca umiarkowane. Temperatury powietrza na początku miesiąca kształtowały się na poziomie 5 – 10⁰C w dzień, a w ostatniej dekadzie 15 – 20⁰C. Występujące w nocy przygruntowe przymrozki (minus 1 do minus 2⁰C) nie powodowały uszkodzenia roślin.
- Przebieg warunków pogodowych w maju był sprzyjający dla wegetacji roślin. Pierwsze dwie dekady maja były umiarkowanie ciepłe bez większych przymrozków. Na początku miesiąca wystąpiły niewielkie opady śniegu, które złagodziły skutki niewielkich przymrozków. Opady deszczu jakie wystąpiły w maju, w większości miały charakter burzowy, lokalnie wystąpiły gradobicia. Trzecia dekada maja była upalna, z temperaturami przekraczającymi 25⁰C. Na lekkich glebach pojawiły się pierwsze objawy suszy.
- Opady deszczu, które wystąpiły głównie w trzeciej dekadzie czerwca miały charakter lokalny i raczej burzowy. Temperatury w ciągu całego miesiąca były wysokie, w dzień powyżej 20⁰C, a nocą nie spadały poniżej 10⁰C. Lokalnie, niedobór opadów pogłębił przesuszenie wierzchniej warstwy gleby, co wpłynęło niekorzystnie na stan upraw. W ostatnich dniach czerwca nastąpiło ochłodzenie. Lokalnie wystąpiły nawałnice burzowe i gradobicia.
- Żniwa w 2011 r. były bardzo trudne ze względu na przebieg pogody w lipcu i pierwszej połowie sierpnia. Przez cały lipiec występowały opady (średnio około 200 mm), w większości o charakterze burzowym, które bardzo utrudniały lub wręcz uniemożliwiały przeprowadzenie żniw i sianokosów. Omloty odbywały się tylko w przerwach między opadami. Wilgotność ziarna zbóż i rzepaku była duża i konieczne było dosuszanie ziarna, dlatego też do omlotów najwcześniej przystąpiły duże gospodarstwa dysponujące suszarniami. Do połowy sierpnia temperatury były niskie. Opady deszczu, najczęściej o charakterze burzowym występowały co kilka dni. Koszono jedynie w przerwach między opadami. Dopiero po 15 sierpnia pogoda poprawiła się, opady ustały, temperatury wzrosły i prace żniwne zostały przyspieszone.
- Ciepła i raczej bezdeszczowa pogoda we wrześniu, z temperaturami powyżej 20⁰C sprzyjała przeprowadzeniu zbiorów i wykonywaniu jesiennych prac polowych, siewów ozimin oraz ich wschodom. Ze względu na sprzyjające warunki pogodowe zaawansowanie siewów ozimin w tym okresie było lepsze niż w 2010 r.
- W październiku, który także był ciepły, z temperaturami w dzień pomiędzy 10 – 15⁰C i niewielkimi opadami deszczu wystąpił niedobór wilgoci w wierzchniej warstwie gleby, i w konsekwencji pogorszenie stanu ozimin. Pierwsze przymrozki wystąpiły w drugiej dekadzie października, jednak wegetacja roślin trwała nadal.
- Temperatury w dzień w ciągu całego listopada były dodatnie, a w nocy z wyjątkiem kilku dni nie spadały poniżej 0⁰C. Opady deszczu były bardzo niewielkie, a na większości gruntów rolnych na terenie województwa w ogóle nie wystąpiły, stąd uwilgotnienie gleby było bardzo małe. Uprawy ozime zasiane po terminie agrotechnicznym bardzo słabo wschodziły i były nierozkrzewione.

Drzewa i krzewy owocowe oraz plantacje jagodowe w okresie 2010/2011 przezimowały dobrze. Nie zanotowano większych uszkodzeń mrozowych i przymrozkowych. W wyniku przemarznięcia niewielkie straty wystąpiły jedynie w uprawie truskawek, które przy dużym spadku temperatury zimą pozostały bez okrywy śnieżnej. W niewielkim stopniu wystąpiły uszkodzenia drzew i krzewów spowodowane przez zające, nornice oraz bardzo silne wiatry. Wiosną warunki pogodowe były zróżnicowane. Drzewa i krzewy w okres kwitnienia weszły w prawidłowym terminie i było ono obfite, jednak odbywało się w przy dużej wilgotności powietrza i słabym oblocie owadów. Trwająca już od końca maja i w czerwcu susza niekorzystnie wpłynęła na owocowanie upraw sadowniczych. Deszczowy lipiec z kolei pozytywnie wpłynął na wzrost i rozwój krzewów jagodowych, negatywnie natomiast na uprawy drzew pestkowych. Korzystne warunki pogodowe jakie wystąpiły w drugiej połowie sierpnia i we wrześniu (sucha i ciepła pogoda) wpłynęły na poprawę wysokości plonowania, szczególnie jabłoni. Przy tak zróżnicowanej pogodzie najmniej ucierpiały jabłonie i krzewy owocowe, a najbardziej śliwy i grusze. W uprawie warzyw wiosną warunki atmosferyczne sprzyjały wysiewom i wschodom warzyw. Susza, która wystąpiła na przełomie wiosny i lata niekorzystnie wpłynęła na wzrost warzyw, szczególnie na wiązanie główek warzyw

kapustnych, a także tworzenie wyrównanych korzeni u warzyw korzeniowych. Lipcowe deszcze przyspieszyły wzrost warzyw i wpłynęły korzystnie na ich plonowanie.

Temperatury powietrza i opady atmosferyczne ^a

MIESIĄCE	Średnia temperatura powietrza w °C					Suma opadów atmosferycznych w mm				
	Katowice	Bielsko - Biała	Częstochowa	Racibórz	Kraj	Katowice	Bielsko - Biała	Częstochowa	Racibórz	Kraj ^b
2010 r.										
Wrzesień	12,0	12,1	12,1	12,7	12,3	115,6	115,0	92,5	77,8	90,0
Październik	5,9	6,5	5,8	6,5	6,0	11,2	24,9	4,4	4,5	14,0
Listopad	6,6	7,2	6,1	6,8	5,5	69,4	56,6	81,1	63,7	85,2
Grudzień	-5,0	-3,3	-5,1	-4,8	-5,3	59,0	63,9	51,1	42,1	49,4
2011 r.										
Styczeń	-0,7	-0,1	-0,6	-0,6	-0,6	32,4	39,4	28,8	25,0	30,7
Luty	-2,4	-2,5	-3,1	-1,9	-3,4	14,9	16,0	12,5	8,6	26,1
Marzec	4,0	4,3	3,8	4,6	3,1	43,6	41,2	42,5	32,6	20,4
Kwiecień	10,7	10,2	10,8	10,6	10,3	29,8	120,6	59,4	27,0	32,1
Maj	13,6	13,3	14,1	13,7	13,6	84,9	122,9	68,8	68,7	52,9
Czerwiec	18,2	17,4	18,3	17,8	17,8	50,4	81,7	45,9	84,7	65,1
Lipiec	17,2	16,9	17,3	17,4	17,7	123,4	263,2	98,1	130,8	176,2
Sierpień	19,0	19,0	19,1	19,2	18,4	90,9	76,8	56,1	62,5	64,3
Wrzesień	15,0	15,7	15,6	15,4	14,9	13,6	42,9	12,1	16,8	31,8
Październik	8,6	8,9	8,9	9,1	8,6	33,1	50,2	37,4	39,6	32,0
Listopad	2,6	3,5	3,3	2,9	3,2	0,0	0,0	0,3	0,0	3,0

^a Dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej. ^b Dotyczy przeciętnej ilości opadów.

Opracowanie: Małgorzata HADZIŃSKA, Marcin KAMIŃSKI, Dorota STRUPOWSKA, Renata ŚLUSARZ
– Wydział Badań Ankietowych,

Opracowanie graficzne; wersja elektroniczna: Daniela ZIĘTEK
– Śląski Ośrodek Badań Regionalnych

Katowice, maj 2012 r.

Tabl.1. **UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH WEDŁUG RODZAJU UŻYTKÓW ROLNYCH I UŻYTKOWNIKÓW W 2011 R.**
Stan w czerwcu

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogólna powierzchnia	Użytki rolne										Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	w dobrej kulturze rolnej								pozostałe		
			razem	pod zasiewami	grunty ugorowane	uprawy trwałe		ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe			
						razem	w tym sady						
w hektarach													
OGÓŁEM	540553	446276	402686	279668	24242	4401	3854	2097	79952	12326	43590	51743	42534
sektor publiczny	6417	4060	3170	2142	129	50	2	3	548	297	890	175	2182
sektor prywatny.	534136	442216	399516	277526	24114	4350	3852	2093	79404	12029	42700	51568	40352
w tym gospodarstwa indywidualne	508784	418788	376918	257602	23351	3964	3469	2091	78413	11497	41870	50953	39043

Tabl. 2. **POWIERZCHNIA, PLONY I ZBIORY GŁÓWNYCH ZIEMIOPŁODÓW ROLNYCH W 2011 R.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia w ha	Plony z 1 ha	Zbiory	
		w decytonach		2010 = 100
OGÓŁEM				
Zboża	225813	38,1	8607236	123,9
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	209247	35,6	7447198	124,3
zboża podstawowe	182468	36,1	6583847	122,4
pszenica	69781	42,2	2943156	124,6
żyto	28239	26,9	760845	107,7
jęczmień	31225	35,2	1099929	121,8
owies	17445	30,6	534087	142,0
pszenżyto	35778	34,8	1245830	120,9
mieszanki zbożowe	26779	32,2	863351	140,6
kukurydza na ziarno	14075	79,0	1111417	124,6
gryka, proso i inne zbożowe	2491	19,5	48621	80,2
Strączkowe jadalne (groch, fasola, bób i inne)	491	24,0	11766	88,5
Ziemniaki ^a	12920	224	2889866	135,2
Buraki cukrowe (bez wysadków)	2162	535	1156625	151,6
Rośliny oleiste	16893	24,5	414594	107,7
w tym rzepak i rzepik	16001	25,2	402918	108,3
Okopowe pastewne (bez wysadków)	454	576	261468	88,4
Strączkowe pastewne na zielonkę	440	195	85944	85,7
Strączkowe pastewne na nasiona ^b	2204	24,0	52966	135,0
Motylkowe drobnonasienne i trawy na zielonkę	5572	274	1524017	105,0
Motylkowe drobnonasienne i trawy na nasiona	103	4,9	507	62,1
Kukurydza na zielonkę	10060	620	6236872	178,4
Pastwiska trwałe	12326	180	2215048	114,3
Łąki trwałe ^c	79952	47,8	3823481	97,4

^a Łącznie z powierzchnią upraw w ogrodach przydomowych. ^b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi. ^c Pierwszy, drugi i trzeci pokos łącznie.

Tabl. 2. **POWIERZCHNIA, PLONY I ZBIORY GŁÓWNYCH ZIEMIOPŁODÓW ROLNYCH W 2011 R.** (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia w ha	Plony z 1 ha	Zbiory	
		w decytonach	2010 = 100	
SEKTOR PRYWATNY				
Zboża	224555	38,0	8526099	123,8
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	208084	35,4	7372005	124,1
zboża podstawowe	181346	35,9	6509451	122,3
pszenica	68952	41,8	2885196	124,0
żyto	28238	26,9	760828	107,7
jęczmień	31037	35,1	1088677	122,2
owies	17386	30,6	531984	142,0
pszenżyto	35733	34,8	1242766	121,2
mieszanki zbożowe	26738	32,3	862554	140,5
kukurydza na ziarno	13979	79,1	1105473	124,2
gryka, proso i inne zbożowe	2491	19,5	48621	80,2
Strączkowe jadalne (groch, fasola, bób i inne)	462	22,9	10579	83,4
Ziemniaki ^a	12919	224	2889566	135,2
Buraki cukrowe (bez wysadków)	2062	523	1078625	146,0
Rośliny oleiste	16495	24,5	404154	107,1
w tym rzepak i rzepik	15603	25,2	392478	107,8
Okopowe pastewne (bez wysadków)	441	587	258768	87,5
Strączkowe pastewne na zielonkę	440	195	85944	85,7
Strączkowe pastewne na nasiona ^b	2181	23,8	51876	134,7
Motylkowe drobnonasienne i trawy na zielonkę	5487	271	1488381	103,8
Motylkowe drobnonasienne i trawy na nasiona	103	4,9	507	62,1
Kukurydza na zielonkę	9829	626	6150508	178,2
Pastwiska trwałe	12028	180	2170598	115,7
Łąki trwałe ^c	79404	48,0	3814654	97,3

^a Łącznie z powierzchnią upraw w ogrodach przydomowych. ^b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi. ^c Pierwszy, drugi i trzeci pokos łącznie.

Tabl. 2. **POWIERZCHNIA, PLONY I ZBIORY GŁÓWNYCH ZIEMIOPŁODÓW ROLNYCH W 2011 R.** (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia w ha	Plony z 1 ha	Zbiory	
		w decytonach		2010 = 100
SEKTOR PRYWATNY (dok.)				
w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE				
Zboża	210324	36,6	7688598	124,0
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	196206	34,4	6742502	124,0
zboża podstawowe	169546	34,7	5883895	121,9
pszenica	60752	39,5	2398147	123,4
żyto	27749	26,9	746448	107,3
jęczmień	28891	34,5	995651	121,5
owies	16861	30,9	521005	141,3
pszenżyto	35293	34,6	1222644	122,2
mieszanki zbożowe	26660	32,2	858607	140,7
kukurydza na ziarno	11720	76,7	898924	127,9
gryka, proso i inne zbożowe	2398	19,7	47172	79,4
Strączkowe jadalne (groch, fasola, bób i inne)	462	22,9	10579	83,9
Ziemniaki ^a	12910	224	2887366	135,1
Buraki cukrowe (bez wysadków)	1760	514	905481	139,7
Rośliny oleiste	12630	23,6	297647	103,3
w tym rzepak i rzepik	11839	24,2	286788	104,1
Okopowe pastewne (bez wysadków)	441	587	258768	87,5
Strączkowe pastewne na zielonkę	386	206	79694	86,2
Strączkowe pastewne na nasiona ^b	2076	24,6	50982	133,5
Motylkowe drobnonasienne i trawy na zielonkę	5178	264	1364458	102,2
Motylkowe drobnonasienne i trawy na nasiona	103	4,9	507	62,1
Kukurydza na zielonkę	8968	643	5766424	185,5
Pastwiska trwałe	11497	181	2080957	117,2
Łąki trwałe ^c	78413	48,3	3790508	97,6

^a Łącznie z powierzchnią upraw w ogrodach przydomowych. ^b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi. ^c Pierwszy, drugi i trzeci pokos łącznie.

Tabl. 2. **POWIERZCHNIA, PLONY I ZBIORY GŁÓWNYCH ZIEMIOPŁODÓW ROLNYCH W 2011 R.** (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia w ha	Plony z 1 ha	Zbiory	
		w decytonach	2010 = 100	
SEKTOR PUBLICZNY				
Zboża	1258	64,5	81137	143,8
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	1162	64,7	75193	138,4
zboża podstawowe	1122	66,3	74396	137,2
pszenica	829	69,9	57960	165,2
żyto	1	17,0	17	58,6
jęczmień	189	59,5	11252	91,1
owies	58	36,3	2103	160,3
pszenżyto	45	68,1	3064	56,2
mieszanki zbożowe	41	19,4	797	797,0
kukurydza na ziarno	96	61,9	5944	283,5
gryka, proso i inne zbożowe	–	–	–	–
Strączkowe jadalne (groch, fasola, bób i inne)	29	40,9	1187	192,1
Ziemniaki ^a	1	300	300	240,0
Buraki cukrowe (bez wysadków)	100	780	78000	321,1
Rośliny oleiste	398	26,2	10440	134,6
w tym rzepak i rzepik	398	26,2	10440	134,6
Okopowe pastewne (bez wysadków).....	13	208	2700	x
Strączkowe pastewne na zielonkę	–	–	–	–
Strączkowe pastewne na nasiona ^b	23	47,4	1090	149,5
Motylkowe drobnonasienne i trawy na zielonkę	84	424	35636	208,9
Motylkowe drobnonasienne i trawy na nasiona	–	–	–	–
Kukurydza na zielonkę	231	374	86364	194,8
Pastwiska trwałe	297	150	44450	71,4
Łąki trwałe ^c	548	16,1	8827	251,5

a Łącznie z powierzchnią upraw w ogrodach przydomowych. b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi. c Pierwszy, drugi i trzeci pokos łącznie.

Tabl. 3. **POWIERZCHNIA, PLONY I ZBIORY ZIEMIOPŁODÓW OGRODNICZYCH^a W 2011 R.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			W tym gospodarstwa indywidualne		
	powierzchnia w ha	plony z 1 ha	zbiory	powierzchnia w ha	plony z 1 ha	zbiory
		w decytonach			w decytonach	
WARZYWA GRUNTOWE						
OGÓŁEM	2599	x	851212	2429	x	772490
Kapusta	349	529	184710	348	530	184700
Kalafiory	35	221	7784	35	222	7781
Cebula	122	258	31453	122	258	31450
Marchew jadalna	830	386	320522	739	378	279236
Buraki ćwikłowe	277	363	100413	257	358	91888
Ogórki	170	203	34484	170	203	34480
Pomidory	90	208	18641	90	208	18641
Warzywa pozostałe ^b	727	211	153205	669	186	124314
OWOCE OGÓŁEM	x	x	333391	x	x	287257
Owoce z drzew	3163	x	277879	2782	x	232240
jabłonie	1431	152,2	217847	1212	144,2	174836
grusze	187	63,7	11928	180	62,2	11208
śliwy	284	65,0	18474	276	61,9	17064
wiśnie	157	89,7	14112	154	89,4	13730
czereśnie	153	56,5	8633	148	57,4	8521
pozostałe owoce ^c	950	7,2	6885	812	8,5	6881
Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych	x	x	55512	x	x	55017
truskawki i poziomki gruntowe	403	54,9	22115	398	54,8	21805
maliny ^d	150	43,1	6487	150	43,1	6487
porzeczki	362	46,0	16636	359	46,1	16575
agrest	61	64,5	3959	61	64,5	3959
pozostałe owoce ^e	136	46,4	6315	135	45,8	6191

^a Łącznie z powierzchnią upraw w ogrodach przydomowych. ^b Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar i inne. ^c Morele, brzoskwinie, orzechy włoskie. ^d Łącznie z jeżyną bezkolcową. ^e Aronia, borówka wysoka, leszczyna i inne.